

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
імені І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова робота
на правах рукопису

ЧЖОУ І

УДК 78.071.1(44) (092) : 784.3 :78.03

ДИСЕРТАЦІЯ

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ВИКОНАВСЬКИЙ СТИЛЬ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
(НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ КИТАЙСЬКИХ СПІВАКІВ)**

025 – Музичне мистецтво

Подається на здобуття наукового ступеня доктор філософії. Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Чжоу І

Науковий керівник
Сухленко Ірина Юріївна,

кандидат мистецтвознавства, доцент

Харків–2021

АНОТАЦІЯ

Чжоу Ї. Індивідуальний виконавський стиль в умовах глобалізації (на прикладі творчості китайських співаків). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» (02 – «Культура і мистецтво»). Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, Міністерство культури та інформаційної політики України, Харків, 2021. – Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, 2021, Міністерство освіти і науки України, Суми, 2021.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим величезним впливом, який глобалізація робить як на культуру суспільства в цілому, так і на стильові засади індивідуальної музичної творчості. Позначившись на межі ХІХ – ХХ століть, сьогодні глобалізаційні процеси майже повністю змінили культурну мапу світу, стерши кордони, які донедавна чітко окреслювали культурні патерни представників різних народів та дозволяли легко ідентифікувати артефакт за принципом «своє – чуже». У поєднанні з активним впровадженням технологій до всіх сфер людського буття, глобалізація суттєво вплинула на музичне мистецтво, значно послабивши важливість національного чинника у становленні та формуванні індивідуального виконавського стилю. Яскравим прикладом цього є творчість китайських вокалістів, чий внесок у розвиток музичного мистецтва ХХ – ХХІ століть годі переоцінити. Численні перемоги на престижних міжнародних конкурсах, участь в оперних постановках провідних театрів світу, феномен китайського бельканто – ці факти, безперечно, унаочнюють статус китайської виконавської вокальної культури в сучасному мистецькому світі та свідчать про потребу серйозного обговорення сучасної ситуації науковою спільнотою.

Об'єктом дослідження є вокальне мистецтво Китаю на сучасному етапі; **предметом** – параметри індивідуального виконавського стилю, що в

творчості китайських співаків трансформуються під впливом процесу глобалізації.

Мета дослідження – визначити сутність вокального індивідуального виконавського стилю та його проявів у творчості китайських співаків на сучасному етапі.

Концепція дослідження зумовила необхідність систематизації наукових джерел з таких напрямків музичної науки: історії та теорії музики, теорії жанру та стилю, музичної культурології, європейського та китайського вокального мистецтва. Обрана методологія, що базувалася на поєднанні мистецтвознавчого, інтерпретологічного та культурологічного підходів, дозволила: порівняти історію наукового пізнання явища вокального стилю у західноєвропейському та китайському мистецтвознавстві; виявити вплив вербальної складової вокального мистецтва на стильові параметри творчості китайських виконавців; визначити національні та міжнародні чинники, що привели до трансформації академічного вокального мистецтва Китаю ХХ – ХХІ століть; узагальнити відомості про історію формування академічної вокальної школи Китаю; скласти творчі портрети сучасних китайських вокалістів; проаналізувати виконавські версії видатних китайських співаків.

У дисертації *вперше*: академічне вокальне мистецтво сучасного Китаю представлено як художню цілісність, що формується шляхом взаємодії національних та міжнародних чинників; презентовано феномен китайського бельканто, виникнення якого зумовив процес глобалізації; визначено параметри індивідуального виконавського стилю, що в творчості китайських співаків трансформуються під впливом процесу глобалізації.

У дисертації висвітлено процес історичного формування наукових уявлень про стиль як явище західноєвропейського та китайського мистецтва. Явище стилю творчості було осмислене філософами Стародавньої Греції та Китаю і вже тоді пов'язувалося саме із світовідчуттям людини. Відмінності у подальшій інтерпретації понять, що об'єднуються навколо найбільш загальної категорії стилю, залежать від розвитку певних культурних патернів.

Наприклад, якщо на Сході явище стилю сприймалося переважно як засаднича частка *етичного*, то на Заході – *естетичного* (хоча обидва рівні наявні в обох культурах). Однак під впливом глобалізаційних процесів національна складова стильових процесів поступово нівелюється.

Історія трансформації вокального мистецтва Китаю надзвичайно коротка порівняно з попереднім етапом його розвитку. Фактично йдеться про 100 років, які докорінно змінили національну систему музичної освіти та виховання. Успішність цього процесу зумовлена декількома чинниками: концертною/гастрольною діяльністю іноземних співаків; діяльністю китайських митців, спрямованою на поширення та осягнення європейського культурного досвіду; накопиченням відповідної науково-методичної бази та виробленням національного інваріанту навчальних програм; розвитком концертного виконавства та музичного життя, як системи, утвореної взаємодією різних типів музикування; використанням технічних засобів комунікації.

Все це привело до збільшення частки західноєвропейської музики у звуковому ландшафті Китаю, «привчило» слухачів до незвичної музики, змінило стильові пріоритети носіїв національної традиції і визначило поступову зміну всієї системи музичної культури країни, яка сьогодні практично тотожна аналогічними системам в інших країнах світу. Цьому, особливо в останні десятиріччя, сприяли процеси глобалізації, що значно розширили доступ до культурних продуктів інших країн і спростили процеси культурної міграції. Завдяки цьому китайські музиканти опановують світове музичне мистецтво у навчальних закладах усього світу, беруть участь у міжнародних конкурсних змаганнях, виступають на кращих сценах, співпрацюють із компаніями звукозапису.

Феномен вокального мистецтва Китаю представлено як систему, фундаментом якої є мова – репрезент національної картини світу, що через свої структури втілює специфіку мислення певного народу. Мова визначає всі параметри музичної мови – семантичні, синтаксичні, композиційні,

комунікативні. Найбільш наочним доказом цього є народна пісенна культура, що виступає підґрунтям формування академічних жанрів музичного мистецтва. У цьому сенсі вокальна культура Китаю є унікальним явищем, у якому академічну культуру сформовано шляхом запозичення надбань інших країн. Одним з найголовніших маркерів цього запозичення є саме присвоєння музично-мовленнєвих ресурсів.

Зазначено, що культурна інтеграція дедалі більше уніфікує музичне мислення представників різних країн. У вокальному мистецтві це приводить до того, що специфіка індивідуальної виконавської практики визначається свідомим вибором міжнаціональної або національної системи музично-мовленнєвих ресурсів. Так, у сучасному Китаї вокалісти можуть або спиратися на національні традиції співу, або розвивати напрацювання провідних європейських шкіл. До того ж виконавські принципи цих традицій такі різні, що спів у них обох неможливий, і цей вибір визначає всю подальшу творчу долю співака – його техніку та репертуар. Це приводить до поступової трансформації всієї системи музичної культури Китаю.

У зв'язку з цим привертають увагу твори, що презентують образ Китаю та відображають шлях, який пройшла китайська вокальна школа за останні сто років. Сьогодні в ній органічно співіснують споконвічні національні традиції й стилістика, запозичена з мистецтва європейських країн. Так, одна з найстаріших китайських пісень «Жасмин» з характерними ладо-інтонаційними оборотами постає як інваріант «відкритого тексту», здатний до культурного синтезу й різних художніх трансформацій. Авторська «Я і моя Батьківщина», зберігаючи особливості китайської художньої пісні, демонструє зв'язок з естрадним мистецтвом. Великий попит на такі твори в концертній практиці Китаю свідчить про дію доцентрової сили, спрямованої на збереження національної ідентичності в умовах глобалізації.

Запропоноване поняття індивідуального вокально-виконавського стилю, під яким розуміється «комплекс музично-мовленнєвих ресурсів, що характеризує і визначає технологічні та естетичні параметри сценічної

творчості співака», апробовано у другому розділі, де представлено аналіз виконавських версій творів різних вокальних жанрів та стилів видатних сучасних китайських співаків: Сун Цзуїн/Song Zuying/宋祖英 (сопрано), Хью Хе/He Hui/和慧 (сопрано), Ши Іцзе/Shi Yijie/石倚洁 (тенор), Ляо Чанюн/Liao Changyong/廖昌永 (баритон), Цзян Шанжун/Jiang Shangrong/姜尚荣 (баритон). На підставі аналізу базових параметрів їхньої творчості (техніка співу, що спирається на принципи *bel canto*; специфіка відбору та сценічної презентації репертуару) зроблено висновок, що *вокальне мистецтво сучасного Китаю – феномен, сутність якого є результатом інтеграції культурного досвіду інших країн у тисячорічні національні традиції*.

Основні положення і висновки дисертації можуть стати перспективною основою для подальших наукових досліджень, присвячених вивченню індивідуального виконавського стилю та вокального мистецтва Китаю.

Результати дисертації можуть бути залучені як основний і додатковий теоретичний та методичний матеріал до навчальних курсів, що пов'язані з вивченням музичної інтерпретації, історії вокального виконавства, основ вокальної методики, для студентів вищих навчальних музичних закладів.

Ключові слова: стиль у музиці, вокальне мистецтво, вокальний стиль, індивідуальний виконавський стиль, глобалізація, культурна міграція.

ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВИСВІТЛЕНО В ТАКИХ ПРАЦЯХ АВТОРА

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Чжоу Ї. Презентація образу Батьківщини у творчості сучасних китайських вокалістів. *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. статей. Харків : ХНУМ, 2020. Вип. XIX–XX. С. 285–297.

2. Чжоу Ї. «Вокальний стиль» у західноєвропейському та китайському мистецтвознавстві: порівняльний аналіз. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. статей. Харків : ХНУМ, 2020. Вип. 57. С. 286–296.
3. Чжоу Ї. Вербальні аспекти системи вокального мистецтва Китаю. *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. статей. Харків : ХНУМ, 2020. Вип. XXI. С. 137–149.

Праці у наукових зарубіжних виданнях

4. Чжоу И. Индивидуальный вокальный стиль в условиях глобализации. *European Journal of Arts : Scientific journal*. Vienna : Premier Publishing, 2020. № 1. P. 106–111.

ABSTRACT

Zhou Yi. Individual performing style in the context of globalization (on the example of the work of Chinese singers). – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for the degree of a Doctor of Philosophy in specialty 025 – «Musical Art» (02 – «Culture and Art»). I.P. Kotlyarevsky KhNUA (Kharkiv National Art University), Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, Kharkiv, 2021. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, 2021, Ministry of Education and Science of Ukraine, Sumy, 2021.

The relevance of the research topic is due to the huge impact that globalization has on the culture of society as a whole and on the stylistic principles of individual musical creativity. Having emerged at the turn of the 19th and 20th centuries, globalizing processes have almost completely changed the cultural map of the world today, erasing the borders that until recently clearly delineated the cultural patterns of different peoples and allowed easy identification of the artifact on the principle of “one's own - another's”. Combined with the active introduction of technology in all spheres of human being, globalization has significantly affected the musical art, considerably reducing the importance of the national factor in the development and

formation of individual performing style. A striking example of this is the work of Chinese vocalists, whose contribution to the development of musical art of the XX – XXI centuries could hardly be overestimated. Numerous victories at prestigious international competitions, participation in opera performances of the world's leading theaters, the phenomenon of Chinese belcanto – these facts undoubtedly illustrate the status of Chinese performing vocal culture in the modern art world and indicate the need for serious discussion of the current situation by the scientific community.

The object of research is the vocal art of China at the present stage; **the subject** – the parameters of individual performing style, which are transformed in the work of Chinese singers under the influence of globalization.

The purpose of the study is to determine the essence of vocal individual performing style and its manifestations in the work of Chinese singers at the present stage.

The concept of the study has led to the systematization of scientific sources in the following areas of music science: history and theory of music, theory of genre and style, musical cultural studies, European and Chinese vocal art. The chosen methodology, based on a combination of art history, interpretological and culturological approaches, allowed to: compare the history of scientific knowledge of the phenomenon of vocal style in Western European and Chinese art history; identify the impact of the verbal component of vocal art on the stylistic parameters of the work of Chinese performers; identify national and international factors that led to the transformation of academic vocal art in China in the XX – XXI centuries; generalize information about the history of the formation of Chinese academic vocal school; form creative portraits of modern Chinese vocalists; analyze the performance versions of prominent Chinese singers.

In the thesis *for the first time*: the academic vocal art of modern China is presented as an artistic integrity formed by the interaction of national and international factors; the phenomenon of Chinese belcanto, the emergence of which led to the process of globalization, is presented; the parameters of individual

performing style that are transformed in the work of Chinese singers under the influence of the process of globalization are determined.

The dissertation highlights the process of historical formation of scientific ideas about style as a phenomenon of Western European and Chinese art. The phenomenon of creative style was understood by the philosophers of ancient Greece and China, and even then it was associated with the worldview of man. Differences in the further interpretation of the concepts that unite around the most general category of style depend on the development of certain cultural patterns. For example, if in the East the phenomenon of style was perceived mainly as a fundamental part of *the ethical*, in the West – *the aesthetic* (although both levels are present in both cultures). However, under the influence of globalizing processes, the national component of stylistic processes is gradually leveled.

The history of the transformation of China's vocal art is extremely short compared to the previous stage of its development. In fact, it is about 100 years that have radically changed the national system of music education and upbringing. The success of this process is due to several factors: concert/touring activity of foreign singers; activity of Chinese artists aimed at disseminating and comprehending European cultural experience; accumulation of the corresponding scientific and methodical base and development of the national invariant of educational programs; development of concert performance and musical life as a system formed by the interaction of different types of music making; using technical means of communication.

All this has led to an increasing the share of Western European music in China's sound landscape, “accustomed” listeners to unusual music, changed the stylistic priorities of bearers of national traditions and determined a gradual change of the whole country's musical culture system, which today is almost identical to other systems. This, especially in recent decades, has been facilitated by globalization, which has greatly expanded the access to other countries' cultural products and simplified cultural migration. Thanks to this, Chinese musicians master the world music art in educational institutions around the world, participate in

international competitions, perform on the best stages, cooperate with recording companies.

The phenomenon of Chinese vocal art is presented as a system based on language – a representative of the national picture of the world, which through its structures embodies the specifics of the thinking of a particular nation. Language determines all the parameters of musical language – semantic, syntactic, compositional, communicative. The most obvious proof of this is the folk song culture, which is the basis for the formation of academic genres of musical art. In this sense, China's vocal culture is a unique phenomenon in which academic culture is shaped by borrowing from cultural heritage of other countries. One of the most important markers of this borrowing is the assignment of music and speech resources.

It is noted that cultural integration is increasingly unifying the musical thinking of different countries. In vocal art, this leads to the fact that the specificity of individual performing practice is determined by the conscious choice of international or national system of music and speech resources. Thus, in modern China, vocalists can either rely on national singing traditions, or develop the experience of leading European schools. In addition, the performing principles of these traditions are so different that singing in both of them is impossible, and this choice determines the entire subsequent creative destiny of the singer – his technique and repertoire. This leads to a gradual transformation of the entire system of Chinese music culture.

In this regard, the works that present the image of China and reflect the path taken by the Chinese vocal school over the past hundred years are noteworthy. Today, original national traditions and styles borrowed from the art of European countries organically coexist in it. Thus, one of the oldest Chinese songs “Jasmine” with characteristic mode and intonation turns appears as an invariant of “open text”, capable of cultural synthesis and various artistic transformations. The author's “Me and My Motherland”, while preserving the peculiarities of Chinese art song, demonstrates the connection with pop art. The high demand for such works in

Chinese concert practice testifies to the action of a centripetal force aimed at preserving national identity in the context of globalization.

The proposed concept of individual vocal-performing style, which means “a set of musical and speech resources that characterizes and determines the technological and aesthetic parameters of the singer's stage work”, tested in the second section, which presents an analysis of performing versions of various vocal genres and styles of prominent modern Chinese singers: Song Zuying/宋祖英 (soprano), He Hui/和慧(soprano), Shi Yijie/石倚洁 (tenor), Liao Changyong/廖昌永 (baritone), Jiang Shangrong/姜尚荣 (baritone). Based on the analysis of the basic parameters of their work (singing technique based on bel canto principles; specifics of selection and stage presentation of the repertoire) it is concluded that *the vocal art of modern China is a phenomenon, the essence of which is the result of integration of other countries' cultural experience into millennial national traditions.*

The main provisions and conclusions of the thesis can become a promising basis for further research on the study of individual performing style and vocal art of China.

The results of the thesis can be involved as the main and additional theoretical and methodological material for curricula related to the study of musical interpretation, history of vocal performance, basics of vocal methodology, for students of higher educational music institutions.

Key words: style in music, vocal art, vocal style, individual performing style, globalization, cultural migration.

- i. Presentation of the Motherland image in the creativity of modern Chinese vocalists. Aspects of Historical Musicology: collection of research papers.

- Kharkiv: Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts, 2020. Vol. 19-20. P. 285–297.
20. Vol. 57. P. 286–296.
3. Zhou Yi. Verbal aspects of China's vocal art system. Aspects of Historical Musicology: collection of research papers. Kharkiv: Kharkiv I.P. Kotlyarevsky National University of Arts, 2020. Vol. 21. P. 137–149.
 4. Zhou Y. Individual vocal executive style under globalization. The European Journal of Arts: Scientific journal. Vienna: Premier Publishing, 2020. № 1.